

Ääneseudun seurakuntien historiaa

Sumiainen ja Suolahti, Konginkangas ja Äänekoski

*Lähde: Suomenmaa - kirjasarjan
teokset 4 ja 7 vuosilta 1971 ja 1978
WSOY*

Sumiainen

- Ensimmäisiä asukkaita lienevät olleet lappalaiset 1400-luvun taitteeseen asti.
- Sitten tulivat eränkävijät Hattulasta, Pälkäneeltä ja Kuhmoisista.
- ”Sumiais” –nimi mainitaan asiakirjoissa 1442 rajariidan yhteydessä.
- Sumiainen tuli kuulumaan 1561 perustettuun Rautalammin hallintopitäjään.

Sumiainen

- Suuri osa Sumiaisista seurasi Laukaata sen erottua Rautalammista 1593 ensi kappeliseurakunnaksi ja 1628 itsenäiseksi seurakunnaksi.
- Sumiaisten rukoushuonekunta perustettiin 1800. Siihen tuli alueita Laukaan Saarikkaan ja Paadentaipaleen kylistä, Rautalammin Kärkkäälästä ja Särkisalosta sekä osia Saarijärven ja Viitasaaren pitäjistä.
- Kappeliseurakunta Sumiaisista tuli 1842.
- Senaatin päätös itsenäisestä Sumiaisten seurakunnasta on vuodelta 1896; ero toteutui kuitenkin vasta 1907.
- Osa Paadentaipaleen kylää siirrettiin Suolahdesta Sumiaisiin 1939.

Sumiainen

Jatkuu...

Sumiaisten pyhäköt:

- Ensimmäinen pyhäkkö rakennettiin Kuokanniemeen puusta 1802 ja purettiin 1888. (*Maamme ensimmäinen pyörökeskiökirkko!*)
- Nykyinen puinen ristikirkko valmistui 1889 T. Granstedin piirustusten mukaan ja rakennusmestari E. Holopaisen johdolla.
- Kellotapuli on vuodelta 1851.
- Alttaritaulun on maalannut Vidolfa Ahrenberg – Engström ”Vapahtajan nouseminen ylös kuolleista”

Sumiainen

Kuntahistoriaa

- Laki kunnallisesta itsehallinnosta sai aikaan Sumiaisten kunnan syntymisen 1868, joskin siirtyminen kirkonkokouksista kuntakokouksiin oli hidas.
- Kunnanvaltuusto perustettiin 1917.
- Ensimmäinen kansakoulu 1891 ja kirjasto 1892.
- Suomenmaa -kirjan sijaintiluonnehdinta vuodelta 1978: Lännessä Sumiainen rajoittuu Äänekosken-Suolahden kaksoiskaupunkiin, muualla Konginkankaan, Konneveden ja Laukaan kuntiin.
- Pinta-ala 239,3 km²

Suolahti

- Suolahden alueet olivat alkujaan hämäläisten eränkävijöiden alueena (Tuulos) ja kuuluivat Sysmän seurakuntaan ja 1561 alkaen tuolloin perustettuun Rautalammin kirkkopitäjään ja sitten 1593 erotettuun Laukaan kappeliseurakuntaan, joka itsenäistyi 1628 (Suolahden alueet olivat Paadentaipaleen kinkeripiirinä).
- Höyrylaivaliikenteen vilkastuminen 1800-luvun lopulla ja rautatien saaminen 1898 käynnistivät teollistumisen.
- Rautatieasema nimettiin Suolahdeksi 1902.

Jatkuu...

Suolahti *Jatkuu...*

- Seuraavaksi Suolahti kuului Äänekoskeen, jonka kanssa se muodosti 1906 seurakunnan.
- Suolahden asemanseutu kuului kunnallishallinnossa Äänekosken kuntaan, johon toisena osana kuului Äänekosken tehdasyhdyskunta; muu osa kunnasta kuului ns. maalaisalueeseen.
- Kunnallinen ero tapahtui 1932, jolloin muodostettiin Äänekosken ja Suolahden kauppalat ja Äänekosken maalaiskunta.
- Suolahdesta tuli kaupunki 1977.
- Pinta-ala on 55,3 km² *Jatkuu...*

Suolahti *Jatkuu...*

- Seurakunnallinen yhteys Äänekoskeen kesti aina vuoteen 1946, jolloin Suolahti erosi omaksi seurakunnakseen.
- Suolahden vaaleaksi rapattu tiilikirkko (G.Henriksson) on valmistunut 1940 ja siunauskappeli (E. Pitkänen) 1958.
- Alf Kristian Danningin maalaama alttaritaulu ”Tulkaa minun tyköni kaikki työtätekevät ja raskautetut” valmistui 1953.

Konginkangas

- Ensimmäiset vakinaiset asukkaat tulivat Hämeestä 1550-luvulla, mutta sen jälkeen saapui pääasiassa savolaisia.
- (Viime sotien jälkeen siirtolaisasutus oli noin 10 % väestöstä.)
- Konginkankaan alue oli erä kautena vilkkaan vesitien varressa. Veneet vedettiin Pyyrinlahden ja Keiteleeseen kankaan yli ”konkia” pitkin, mistä Konginkankaan nimen otaksutaan saaneen alkunsa
- Konginkankaan seurakunnan alue jakautui 1700-luvulla Saarijärven ja Viitasaaren seurakuntiin. Porvoon konsistori hylkäsi 1700-luvun lopulla tehdyn esityksen omasta kirkosta ja papista.

Konginkangas

Senaatti hylkäsi omaan seurakuntaan pyrkimisen 1861.

Konginkankaasta tuli Saarijärven ja Viitasaaren rukoushuonekunta senaatin päätöksellä 21.1.1864 ja Viitasaaren kappeliseurakunta 1867. Oma pappi saatiin 1874.

Itsenäisen seurakunnan aseman ja oman kunnan Konginkangas sai 1895 ja ensimmäisen vakinaisen kirkkoherran 1909.

Konginkangas

Kuntaliitoksen seurauksena Konginkangas muodosti 1.1.1993 Äänekosken kanssa seurakuntayhtymän, joka lakkautettiin 31.12.2004 ja Konginkangas liitettiin kappeliseurakuntana Äänekosken seurakuntaan 1.1.2005.

- Ensimmäinen rukoushuone valmistui 1866.
- Kirkko valmistui 1866. Rakentajana Jaakko Kuorikoski ja tapulin rakentajana hänen poikansa Lauri.
- Aleksandra Sältinin maalaama alttaritaulu esittää ristiinnaulittua ja on saatu kirkkoon 1910.
- *(Keski-Suomen ensimmäinen kansakoulu perustettiin Konginkankaalle 1867.)*

Äänekoski

- Äänekosken alue on ollut pitkään saamelaisten asuttama jopa 1450-luvulle saakka. Erämiehet Hauholta ja Saarioisista karkottivat lappalaiset. *"Männen tullen Mämmelässä, pakosalla Piilolassa"*
- Savolaiset Juvalta saakka saapuivat autioiksi jääneille tiloille 1500-luvun puolivälissä.
- Äänekoski kuului osana 1593 perustettuun Laukaan seurakuntaan. (Saarijärvi erotettiin 1639 omaksi kirkkoherrakunnakseen.)
- Kunnallinen itsenäisyys saatiin 1911. Vuonna 1932 toteutettiin kunnallinen jako, kun perustettiin Äänekosken ja Suolahden kauppalat ja Äänekosken maalaiskunta. Maalaiskunta liitettiin Äänekosken kauppalaan 1969.
- Äänekoskesta tuli kaupunki 1973.

Äänekoski

- Äänekoskelle syntyi maaliskuussa 1904 rukoushuonekunta, joka samana vuonna anoi tuomiokapitulilta omaa kirkkoherrakuntaa. Henkikirjojen mukaan seurakuntaan oli tulossa Äänekosken rukoushuonekunnasta, Laukaan ja Saarijärven seurakunnista kaikkiaan 4806 asukasta.
- Senaatti hyväksyi anomuksen erityiseksi kirkkoherrakunnaksi pääsemisestä maaliskuussa 1906.
- Äänekosken seurakunnan ikä lasketaan 1.5.1907:stä, jolloin Porvoon tuomiokapituli salli perustetun seurakunnan ottaa oman papin.

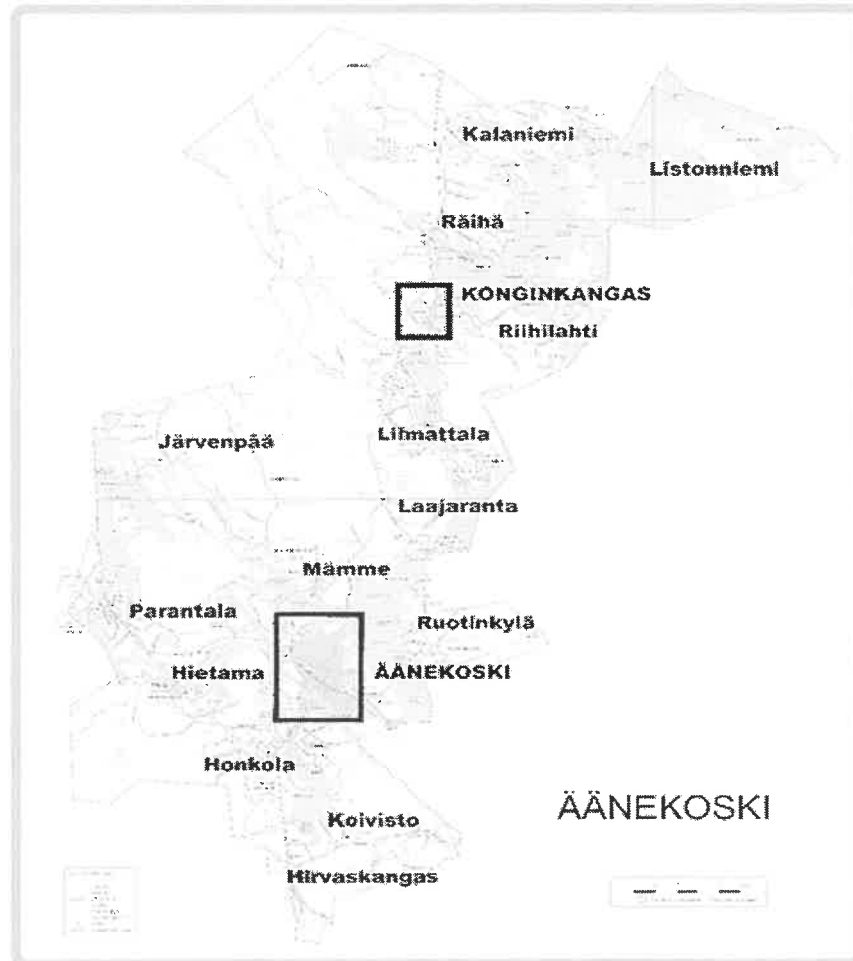
Äänekoski

Ensimmäinen kirkko valmistui 1907. Suunnittelijana Yrjö Blomstedt. Kirkko paloi tuhopoltossa 1968.

Joulukuksi 1973 valmistunut Äänekosken kirkko on arkkitehti Erkki Kantosen suunnittelema.

Vanhasta kirkosta on uuteen pyhäkköön pelastettu vain saarnatuoli, taiteilija Urpo Lehtisen lasimalaukset sekä kirkonkellot.

Äänekoski ja Konginkangas yhteen 1.1.2005

Täydellisessä yhteistaloudessa vuodet 1993-2004 toimineet Äänekosken ja Konginkankaan seurakunnat muodostivat kirkkohallituksen päätöksen mukaisesti 1.1.2005 alkaen yhden Äänekosken seurakunnan. Konginkankaasta on vuonna 2005 muodostettu kappeliseurakunta.

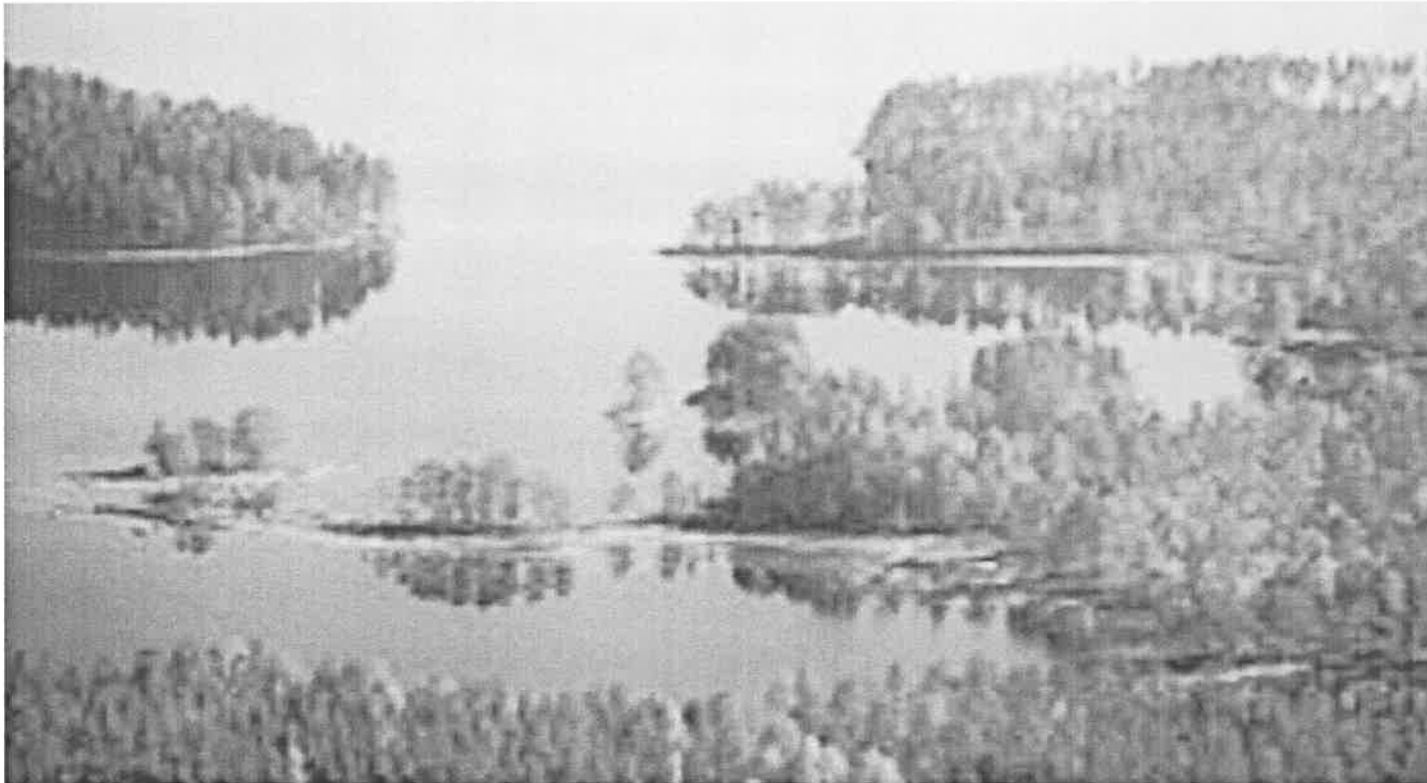
Uusi kunta -hanke

- Sumiainen,
  - Suolahti,
  - Äänekoski
- Konginkankaineen
ovat päättäneet
uuden yhteisen kunnan
perustamisesta
1.1.2007.

Äänekosken Pyhänsalon luonnonkauneutta

28.9.2005

Leena Vallenius

17